

Přídavek na bydlení v ozbrojených silách USA

Ozbrojené síly vyspělých zemí světa zajišťují svým profesionálním vojákům bydlení buďto prostřednictvím peněžité dávky, nebo poskytováním vládních bytů. Obdobně řeší situaci svých vojáků i ozbrojené síly USA, přičemž přídavek na bydlení přiznávají na základě racionálně ekonomických kritérií. AČR začala poskytovat tuto dávku v roce 1999, ale systém přídavku na bydlení nezohledňuje kritéria racionálnosti či účelovosti.

Vojenské rozhledy zveřejnily v č. 2 z roku 2005 polemiku k článku mj. Pernici a prap. Müllerové Přídavek na bydlení – požehnání nebo prokletí? [1, 2] Její autoři nesouhlasí se skutečnostmi uvedenými v článku a navrhuji ponechat institut přídavku na bydlení ve stávající podobě. Dovolují si touto cestou vstoupit do diskuze o spravedlnosti a racionalitě určení výše přídavku na bydlení informací o obdobné dávce, která je poskytována v ozbrojených silách USA. [3, 4] Domnívám se totiž, že americký příklad může být v mnoha ohledech dobrou inspirací pro racionální poskytování přídavku na bydlení v AČR.

Problém finanční podpory bydlení profesionálních vojáků v ozbrojených silách USA

Podobně jako v ČR má v USA stát povinnost zajistit profesionálnímu vojákovi a jeho rodině ubytování. Bohužel, ne vždy se státu dařilo tuto povinnost plnit jako naturální plnění, a proto se postupem doby vytvořila možnost přispívat vojákům a jejich rodinám na bydlení. Počátky těchto snah sahají do 19. století, kdy důstojníkům bylo ubytování buďto poskytováno přímo na vojenských základnách, nebo dostávali přídavek na bydlení. Poddůstojníci a mužstvo si museli ubytování obstarávat sami. [5]

Novodobá historie finanční podpory bydlení profesionálních vojáků a jejich rodin se začala psát v roce 1949, kdy bylo uzákoněno právo profesionálních vojáků na poskytování finančního příspěvku pro zajištění jejich bydlení.

Dnešní **přídavek na bydlení – BAH** (Basic Allowance for Housing) měl dva předchůdce. Jednalo se o:

- ❑ přídavek na ubytování (BAQ – Basic Allowance for Quarters),
- ❑ nastavitelný přídavek na bydlení (VHA – Variable Housing Allowance).

Přídavek na ubytování odvozoval výši dávek pro jednotlivé hodnostní třídy (grades) podle vynaloženého nájemného příslušníky těchto hodnostních tříd, a zároveň zohledňoval platovou třídu vojáků a jejich rodinné poměry. V roce 1981 byl jako další kompenzace nákladů na bydlení zaveden nastavitelný přídavek na bydlení, který byl určen pro vojáky, jejichž náklady na ubytování byly vyšší než 115 % jejich přídavku na bydlení. Systém poskytování obou přídavků vedl k tomu, že vojáci byli nuceni hradit větší částky ze své vlastní kapsy než

se původně předpokládalo, a proto byl systém postupně změněn a tyto dávky byly v letošním roce plně nahrazeny BAH. [5]

Účelem BAH je řešit situaci, kdy vojákům není možno zajistit ubytování ve vládních ubytovacích prostorech. Výše přídatku na bydlení byla určena od začátku tak, aby pokryla alespoň 75 % nákladů s ubytováním vojáků. Cílem je, aby voják, který si pořizuje standardizované ubytování v tržním sektoru, mohl celé toto ubytování hradit z přídatku na bydlení [6], proto je výše BAH odvozována od tržních cen nájemného pro standardizované typy ubytování v jednotlivých oblastech USA. [7]

Federální předpisy a interní normativní akty Ministerstva obrany USA stanovují [8, 9], že přídatek na bydlení náleží každému příslušníkovi ozbrojených sil USA, pokud je tento voják zároveň oprávněn pobírat základní plat. Pokud však voják bydlí ve vojenských ubytovacích prostorech, které jsou adekvátní k jeho hodnotě (tedy jeho platové třídě) a odpovídají „běžným“ standardům bydlení, pak takovému vojákovi přídatek na bydlení nenáleží. [9]

Voják, který má platovou třídu E-6 (ekvivalent hodnoty štábního seržanta u pozemního vojska USA; AČR – rotný) a vyšší, si může vybrat – přidělené vojenské ubytování přijmout nemusí a místo toho pak má nárok na BAH. Toto ustanovení však neplatí, pokud by vojákovo rozhodnutí nepříznivě ovlivňovalo úkoly a připravenost jeho jednotky. [9] Jestliže už má voják nárok na BAH, pak jeho výše je závislá na [10]:

- ❑ místu výkonu služby vojáka,
- ❑ platové třídě vojáka,
- ❑ rodinných poměrech vojáka.

Umístění základny, kam je voják přidělen k plnění svých služebních úkolů, je velmi významným kritériem určujícím výši BAH. Toto kritérium se snaží zajistit, aby přiznávání tohoto přídatku bylo co nejvíce spravedlivé a zohledňuje výši nákladů na bydlení v jednotlivých oblastech, kde jsou umístěny základny.

Platová třída je v ozbrojených silách USA ztotožňována s hodnotou. Toto kritérium bere v úvahu služební zařazení vojáka a jeho funkci. Přihlíží se tedy k množství a rozsahu jeho odpovědností a přínosu, který voják pro svou jednotku má.

Hledisko **rodinných poměrů vojáka** (respektive to, zda je svobodný nebo ženatý a zda má nebo nemá děti) umožňuje zachovat určitý průměrný životní standard rodině vojáka, které se časté stěhování může negativně promítnout do životních nákladů rodiny, což by mohlo mít nejen negativní vliv na výkon vojáka, ale poškozovalo by také image ozbrojených sil na trhu práce. [9]

Problém stanovení výše BAH

Racionalita stanovení amerického přídatku na bydlení je zakládána na určení standardů bydlení. Ty umožňují příslušníkům ozbrojených sil pobírat takovou výši BAH, která se rovná přibližně tomu, co by za bydlení platili občané z civilní sféry, pokud by příjem ze stálého zaměstnání vojáka a nevojáka byly zhruba stejné. To znamená, že tyto standardy umožňují spojit náklady na bydlení s jednotlivými hodnotami, a tedy platovými třídami. Tyto standardy jsou vyžadovány zejména pro potřeby stanovení rozpočtu a jeho projednání orgány civilní rozpočtové kontroly ozbrojených sil. [10, 11] Výše BAH se tak mezi rozpočtovými roky může měnit v závislosti na určení sociálního statusu příjemců BAH, který „kolísá“ v důsledku platové politiky státu a změn na trhu s bydlením.

Pro výpočet BAH se vychází z každoročně shromažďovaných statistických údajů, které slouží k posouzení cenových hladin nájemného v jednotlivých oblastech, kde jsou umístěny základny ozbrojených sil. Ministerstvo obrany USA (DoD - Department of Defense) zaměstnává civilní firmu, která dvakrát ročně shromažďuje data týkající se přibližně 400 vojenských obytných center (MHA - Military Housing Area), která jsou vymezena pomocí série poštovních směrovacích čísel.

Při shromažďování statistických údajů cenových hladin nájemného klade DoD důraz na platnost získaných dat, neboť jejich správnost je rozhodující pro přesné určení sazeb BAH. Proto jsou používána data z různých zdrojů, například od soukromých realitních firem, provozovatelů veřejných služeb, místních odborných novin a v neposlední řadě od vojenských bytových úřadů (MHO - Military Housing Office) apod.

Data týkající se cenových hladin nájemného jsou sledována pro různé druhy obytných jednotek. Tyto druhy obytných jednotek jsou posuzovány jako profily a ke každé hodnotě je poté přidělen jako standardní jeden profil – tedy určitý typ a velikost obytné jednotky pro vojáka určité hodnoty s ohledem na to, zda voják má nebo nemá rodinu. Pro profily jsou shromažďovány jako statistické údaje o cenových hladinách nájemného pro jednotlivé oblasti.

Výpočet sazeb BAH

Vlastní výpočet sazeb BAH spočívá v tom, že dojde k přiřazení profilů k tzv. záchytným bodům (anchor points), respektive hodnotem (paygrades), viz **tab.** Pro tyto záchytné body platí, že lokální průměrné náklady na nájemné tohoto profilu (nebo-li této obytné jednotky) jsou průměrnými náklady na nájemné vojáka s danou hodnotou.

Pro výpočet ostatních sazeb od sebe odečteme sazby dvou sousedících záchytných bodů a přičteme dané procento z rozdílu k sazbě nižšího záchytného bodu. DoD a ostatní složky ozbrojených sil následně stanoví národní průměrné náklady na nájemné jednotlivých profilů, ohodnotí lokální průměrné náklady nájemného a úroveň veřejných služeb lokalit a na tomto základě vydají nařízení ohledně výše sazeb BAH. [10]

BAH s nezaopatřenými dětmi		
hodnost–platová třída*	druh přiřazené obytné jednotky	interpolace BAH
E-6 (rotný)	řadový dům – 3 ložnice	záchytný bod
W-1 (podpraporčík)	řadový dům – 3 ložnice	1 %
E-7 (rotmistr)	řadový dům – 3 ložnice	36 %
O-1E (podporučík)**	řadový dům – 3 ložnice	44 %
W-2 (praporčík)	řadový dům – 3 ložnice	52 %
E-8 (nadrotmistr)	řadový dům – 3 ložnice	75 %
O-2E (poručík)	řadový dům – 3 ložnice	93 %
O-3 (kapitán)	řadový dům – 3 ložnice	98 %
W-3 (napraporčík)	samostatný dům – 3 ložnice	záchytný bod

Pozn.: * E (enlisted): seržanti, W (warrant officers): praporčíci, O (officers): důstojníci;

** Označení O-1E (O-2E, O-3E) znamená, že důstojník více než 4 roky aktivně sloužil buď jako seržant, nebo důstojnický zástupce (praporčík).

Pramen: *A Primer on Basic Allowance for Housing for the Uniformed Services*. 1st ed. New York: DoD, 2002.

Tab.: Příklad výpočtu sazeb BAH některých hodnostních tříd s nezaopatřenými dětmi (pozemní vojsko USA)

Z tabulky (viz) je možné vypočítat např. BAH pro vojáka s hodností E-7 s nezaopatřenými dětmi. Podle tabulky má tento voják nárok na BAH pro řadový dům se třemi ložnicemi plus 36 % z rozdílu mezi průměrným lokálním nájemným pro řadový dům se třemi ložnicemi a samostatný dům se třemi ložnicemi. Náklady na nájemné jednotlivých profilů stanovené DoD určují, že lokální standard nájemného pro řadový dům se třemi ložnicemi činí 1000 USD a pro samostatný dům se třemi ložnicemi 1200 USD. Daný procentuální rozdíl činí 72 USD, a tedy BAH pro tohoto vojáka se celkově rovná 1072 USD.

Závěr

Způsob určování výše přídatku na bydlení v ozbrojených silách USA zajišťuje transparentnost poskytovaných veřejných prostředků na finanční podporu bydlení profesionálních vojáků a jejich rodin. Tato transparentnost v případě přídatku na bydlení v ČR schází, protože nejsou stanoveny ekonomicky racionální pravidla [2, 4] pro určení výše této specifické dávky, která by brala v úvahu spravedlnost jejího poskytování a její účelnost ve vztahu k ekonomickému postavení příjemců přídatku na bydlení.

Americký příklad by mohl České republice sloužit za vzor, protože dokazuje, že poskytování veřejných prostředků i na takové účely jako je bydlení profesionálních vojáků a jejich rodin lze založit na objektivních – statisticky sledovaných – veličinách.

Použitá literatura:

- [1] NĚMEC, František. Příplatek na bydlení určitě neznamená prokletí. *Vojenské rozhledy*, 2005, č. 2.
- [2] PERNICA Bohuslav, MÜLLEROVÁ Petra. Přídatek na bydlení – požehnání nebo prokletí? *Vojenské rozhledy*, 2005, roč. 13, č. 1.
- [3] PERNICA, Bohuslav. Problém spravedlnosti na příkladu zajišťování bydlení v profesionálních ozbrojených silách. *Vojenské rozhledy*, 2005, roč. 14, č. 2.
- [4] POLÁČKOVÁ, R. *Přídatek na bydlení v AČR a ozbrojených silách USA* [práce studentské tvůrčí činnosti]. 1. vyd. Brno: Univerzita obrany, 2005.
- [5] DoD Task Force on Duality of Life, Final Report. *A Short History of Military Housing*. 1995, [<http://www.afa.org./magazine/june1996/069house.asp>].
- [6] <http://www.cbo.gov/showdoc.cfm?index=4966&sequence=0>; http://dod.mil/militarypay/pay/bah/bah_primer.pdf
- [7] <https://secureapp2.hqda.pentagon.mil/perdiem/bahintro.html>; *Basic Allowance for Housing*. Armed Forces Network, 2004; <http://www.armedforces.net/Detailed/610.html>.
- [8] <http://straylight.law.cornell.edu/uscode/#TITLES> - US Code; <http://www.dod.mil/comptroller/fmr/> - DoD FMR.
- [9] Title 37 – Pay and Allowances of the Uniformed Services, Chapter 7, Sec. 403, *Sbírky zákonů Spojených států amerických*.
- [10] *A Primer on Basic Allowance for Housing for the Uniformed Services*. 1. ed. New York: DoD, 2002; <http://www.dod.mil/comptroller/fmr/> - DoD FMR.
- [11] Improvements Made to Housing Allowance Rate-Setting Process. Washington, DC 20548, GAO, 2001; <http://www.gao.gov>.